

Funktionelle lidelser

Professor, ledende overlæge,
Per Fink, ph.d., dr.med.

www.funktionellelidelser.dk

Forskningsklinikken for Funktionelle Lidelser

- Oprettet i 1999 på initiativ af Aarhus Amt
- En afdeling under Hoved-Neuro-Centret ved Aarhus Universitetshospital
- Hovedfunktioner:
 - Forskning og udvikling
 - Behandling
 - Undervisning / uddannelse
 - Oplysning
- Tværfaglig bemanning – aktuelt ca. 40 ansatte.

Hvad er en funktionel lidelse

- En funktionel lidelse er en sygdom, hvor man har fysiske symptomer, som gør det svært at fungere i dagligdagen.

Den præcise årsag kendes ikke, men man kan forstå det som en sygdom, hvor hjernen og kroppen af forskellige årsager er overbelastet og ikke fungerer normalt

Funktionelle lidelser

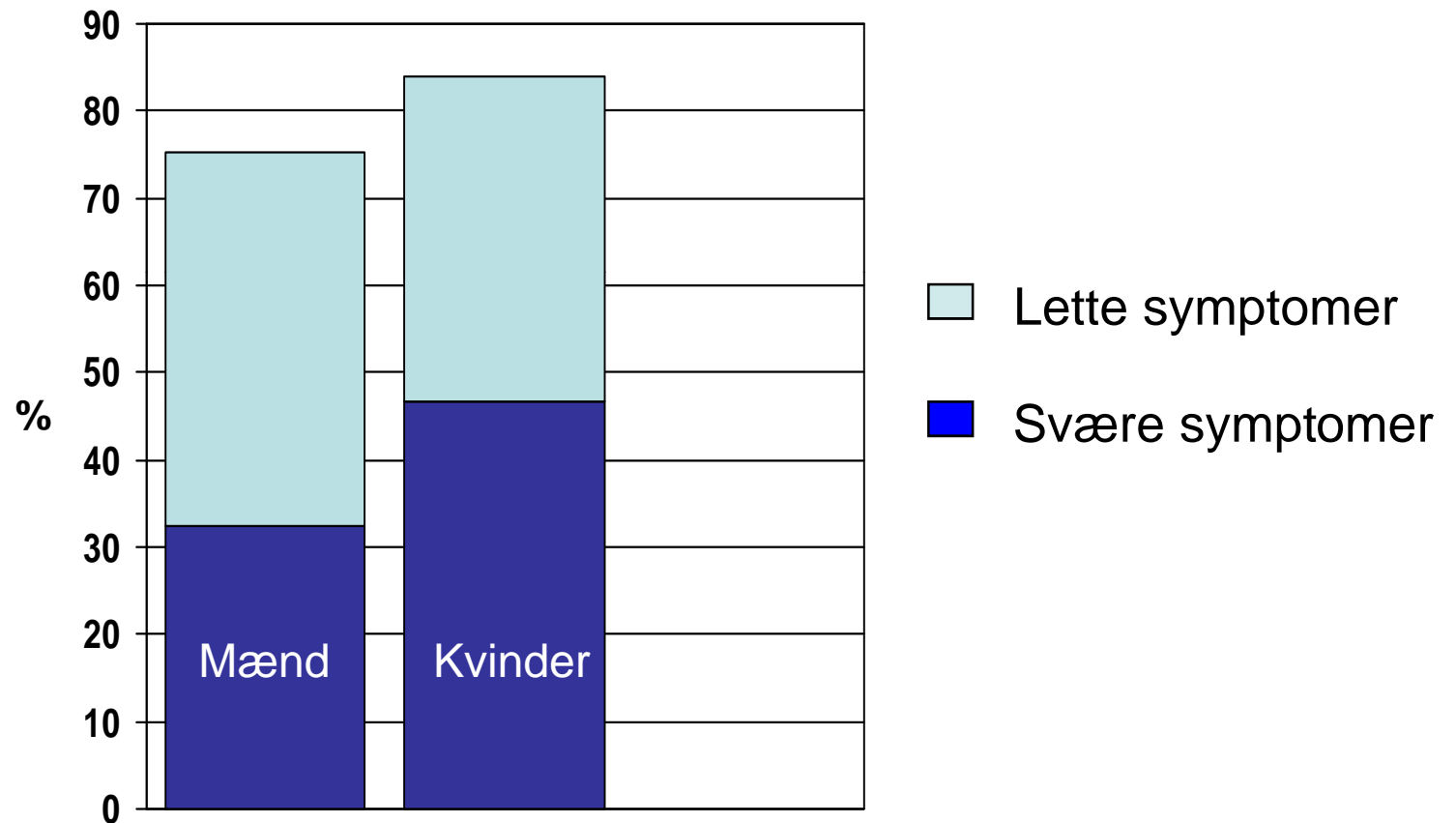
- Hyppige
- Ofte ikke-diagnosticerede
- Utilstrækkeligt behandlede
- Stort ressourceforbrug
- Negativ holdning blandt læger
- Negativ holdning i befolkningen

Sygefravær og førtidspension

- 10-15.000 sygedagpengemodtagere har hvert år fravær mere end 8 uger pga. en funktionel lidelse
- 20-30.000 på førtidspension eller flexjob har en funktionel lidelse
- Store personlige og samfundsøkonomiske omkostninger

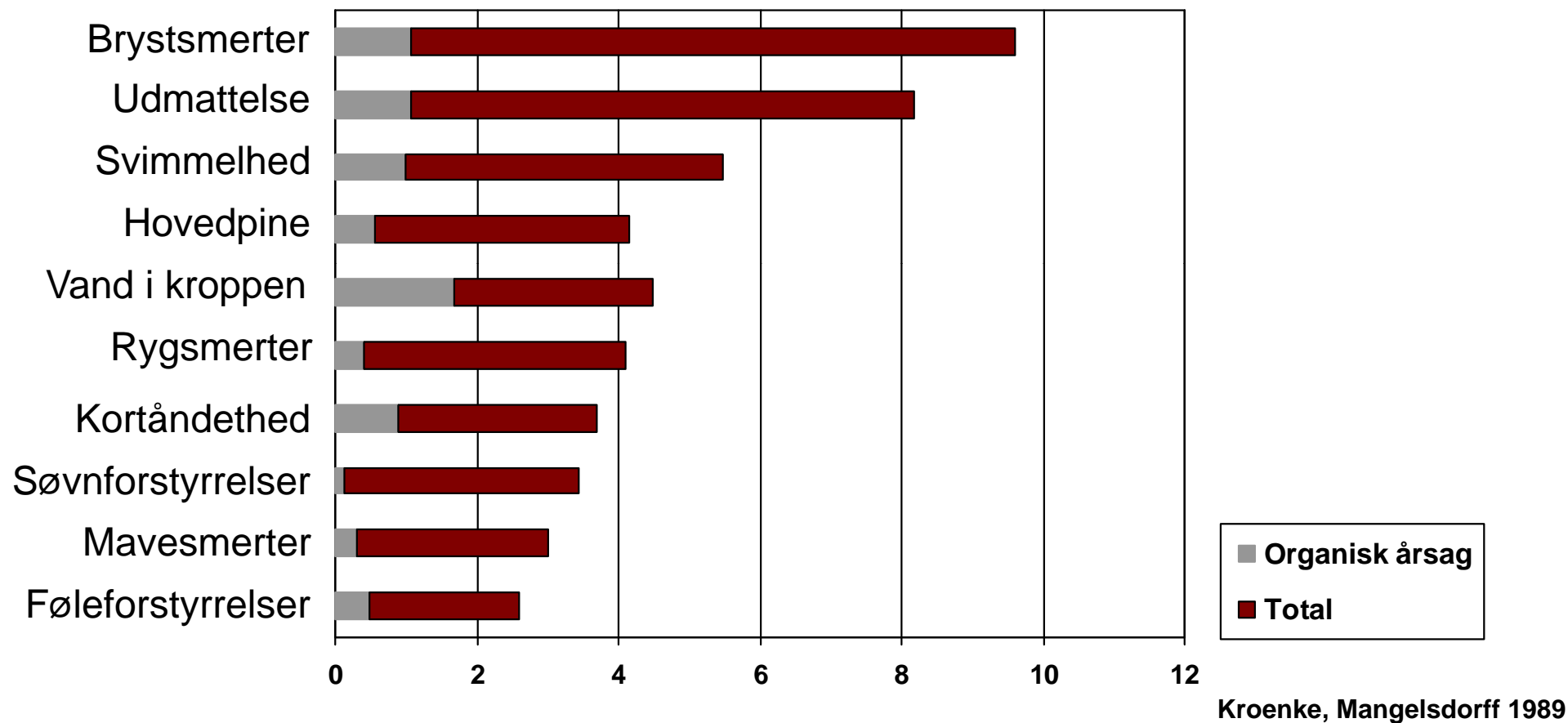
(TrygFonden & COWI. Funktionel sygdom og reform af førtidspensionen, 2011 (rapport); Stenager et al. Ugeskr Læger 2003;5:469-474; Sørensen et al. Om sygefravær. Med fokus på sygemeldte i 8. fraværsuge, Region Midtjylland, 2007 (rapport); Aamland et al. Scan J Prim Health Care 2013;31:95-100; Birmingham et al. Ment Health Fam Med 2010; 7:71-84)

Symptomer hos 14.566 tilfældigt udvalgte danskere

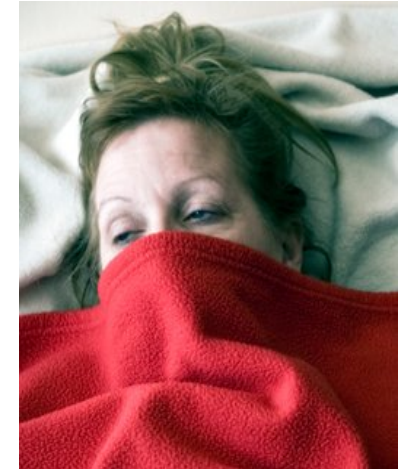
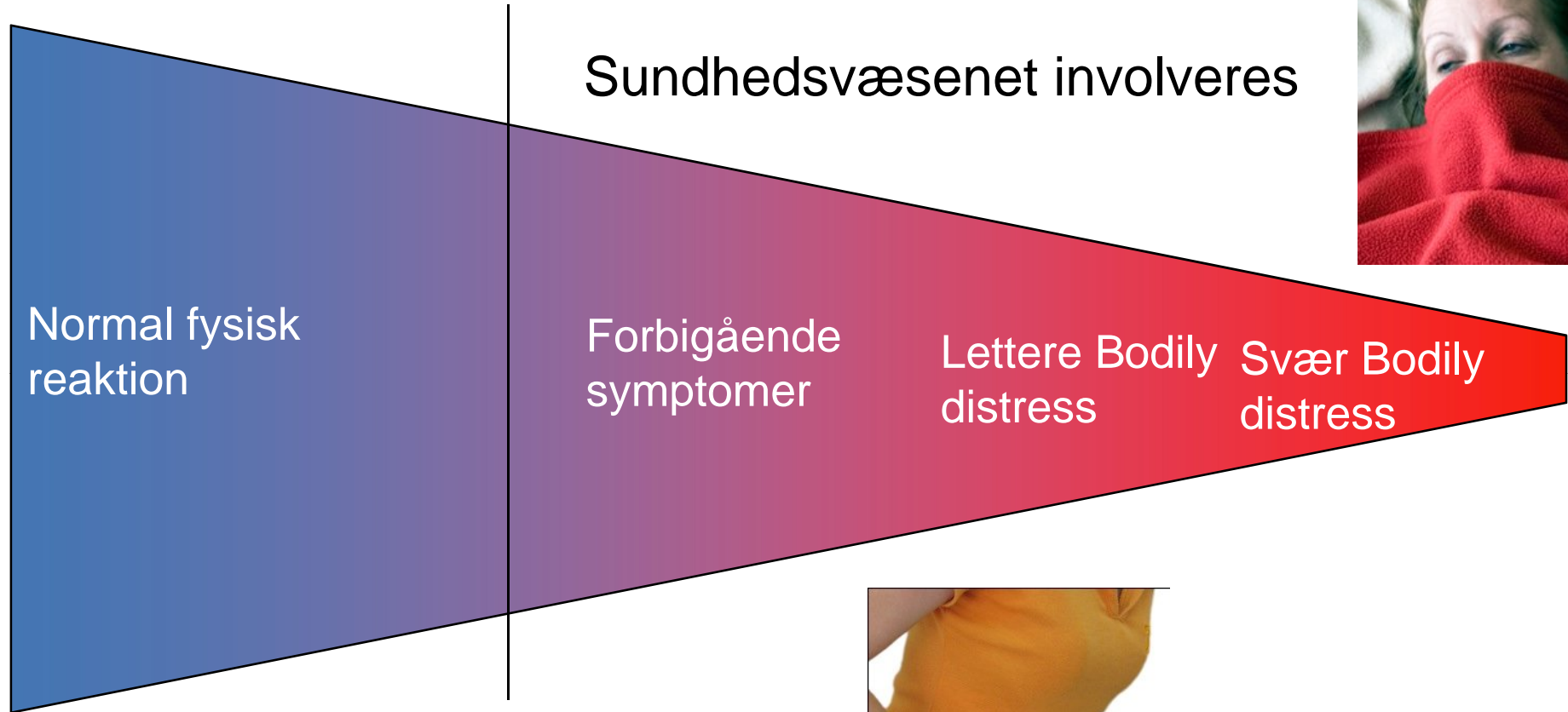

Ekholm O et al. Health and mortality in Denmark 2005 & the development since 1987

De 10 hyppigste symptomer blandt 1000 patienter

Bodily distress – et spektrum

Sygehistorie - BDS 26-årig kvinde

Hun har fået diagnosen fibromyalgi og kronisk træthedssyndrom, ligesom mange andre sygdomme har været overvejet.

Hun har været igennem alle tænkelige undersøgelser, selv de mest avancerede, der kun bruges i forskningsøjemed på universitetshospitalerne, men uden at et organisk grundlag er fundet.

Kvinden har alarm i hjemmet samt diverse handicaphjælpemidler, og hun er tilknyttet hjemmesygeplejen. Hun står foran indstilling til pension.

Ved undersøgelser stilles diagnosen somatiseringstilstand, som er den mest kroniske af de funktionelle lidelser.

I dag Bodily distress syndrome - multiorgan type.

26-årig kvinde der klager over

Infektionsmedicin
Kronisk træthedssyndrom

Almene symptomer

- Svimmelhed
- Voldsom træthed
- Generel utilpashed
- Hovedpine
- Koncentrations- &

Gastroenterologisk afd.
Irriteret tyktarm

Mave- og tarmsymptomer

- Kvalme
- Opkastninger af og til
- Voldsomme mavekramper
- Halsbrand
- Oppustet, luft i maven, rumlen
- Vekslen mellem diarré & forstoppelse

Reumatologisk afd.
Fibromyalgi

Muskel- og skeletsymptomer

- Smertende led
- Muskelsmerter
- Smerterne flytter sig rundt i kroppen
- Smerter i lænden og ned i benet
- Følelse af lammelse

Kardiologisk afd.
Ikke-hjarterelaterede brystmerter

Hjerte- og lungesyntomer

- Kan pludselig ikke få luft
- Hivende vejrtrækning
- Hjertebanken
- Trykken i brystet
- Sveder voldsomt

Funktionelle somatiske syndromer efter speciale

Allergologi og andre	Duft- og kemikalieoverfølsomhed (MCS, sickbuilding syndrome) EI-overfølsomhed Infralyd overfølsomhed
Anæstesiologi	Kronisk non-malignt smertesyndrom
Gastroenterologi	Irritabel tyktarm, dyspepsi
Gynækologi	Bækkenløsning, kroniske bækkensmerter
Infektionsmedicin	Kronisk træthedssyndrom (CFS, ME)
Kardiologi	Atypiske eller ikke-kardiogene brystmerter
Lungemedicin	Hyperventilationssyndrom
Neurologi	Spændingshovedpine, pseudo-epileptisk anfald
Odontologi	Kæbeledsdysfunktion, atypiske ansigtssmerter
Ortopædkirurgi	Whiplash-relateret tilstand (WAD)
Psykiatri	Somatoforme lidelser, neurasteni, konversionshysteri
Reumatologi	Fibromyalgi, kroniske lænderygsmarter
Øre, næse og hals	Globusfornemmelse, svimmelhed, tinitus

Vi skal forsyne lægerne med en gyldig diagnose, der giver dem et acceptabelt alternativ til kunstige syndromdiagnoser

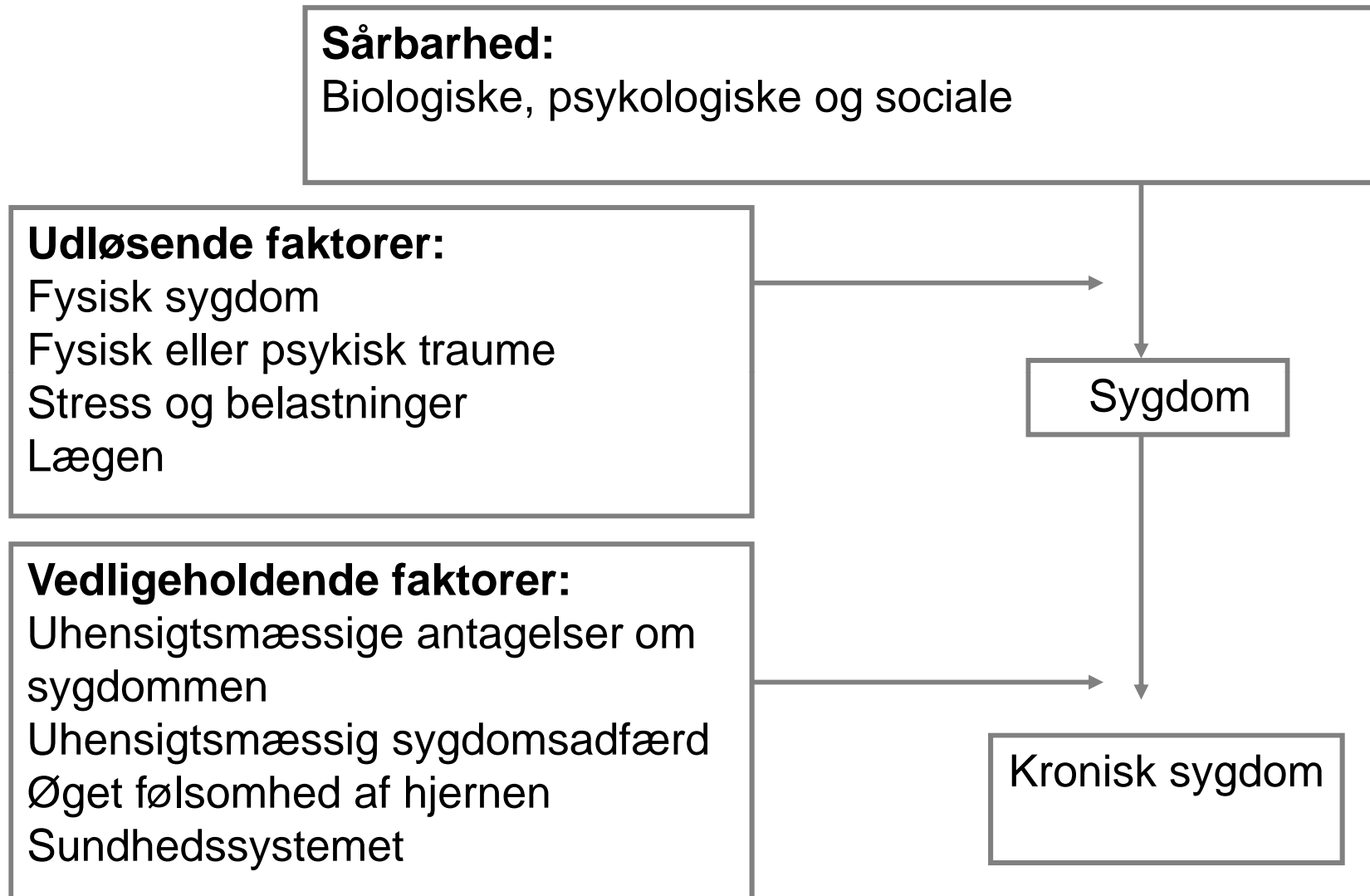
Fink and Rosendal; Current Opin in Psychiatry 2008

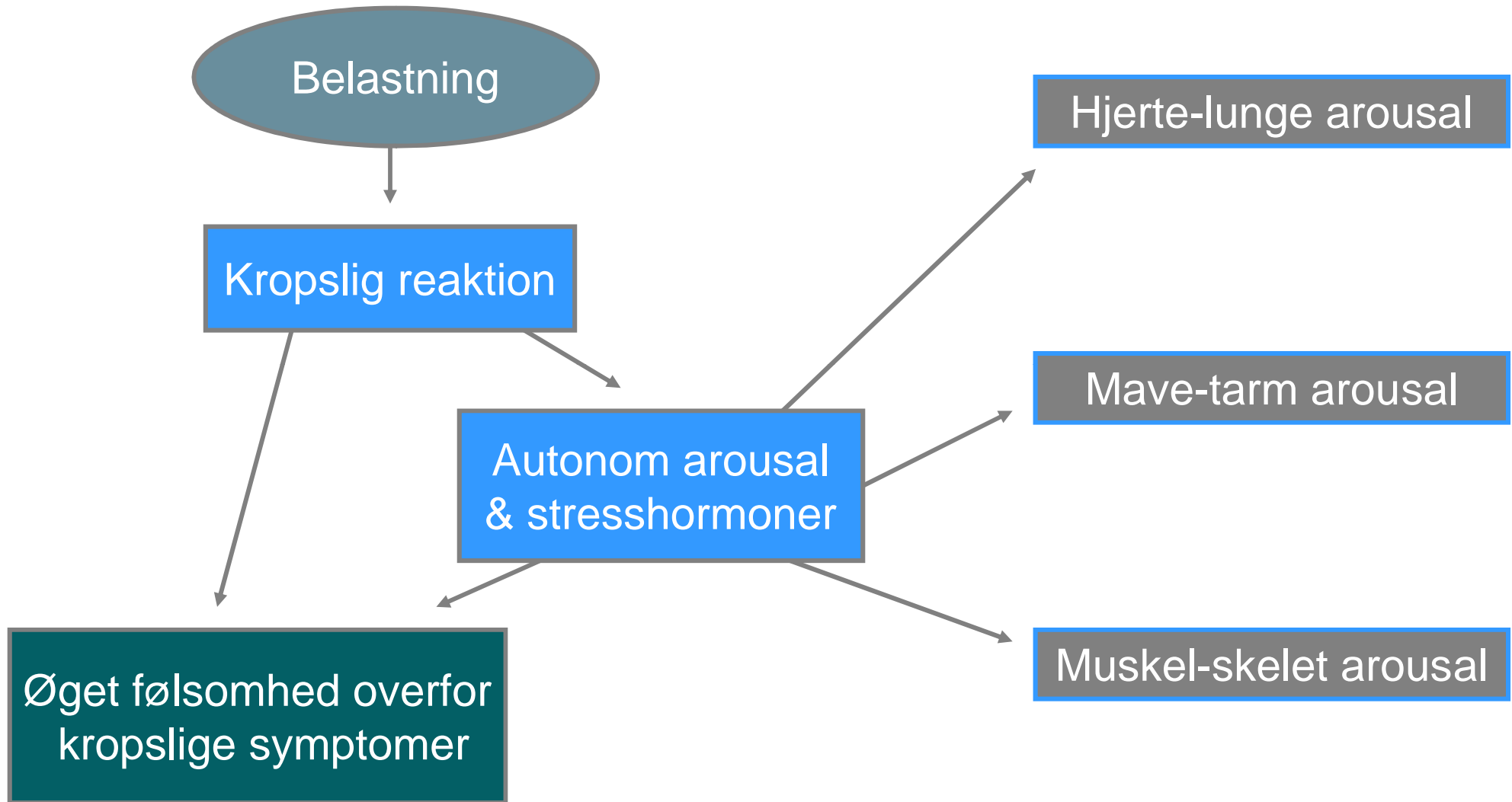
Ny diagnose

Bodily distress syndrom (BDS)

- **Multi-organsystem type**
- **Enkelt-organsystem type**
 - **Hjerte-lunge type**
 - **Mave-tarm type**
 - **Muskel-skelet type**
 - **Almen symptom type**

Årsager

- TV indslag

Behandling

Mål

- Sikre patienter med funktionelle lidelser den samme behandlingskvalitet som alle andre patienter
- Undgå fejlbehandling og at patienten påføres skader

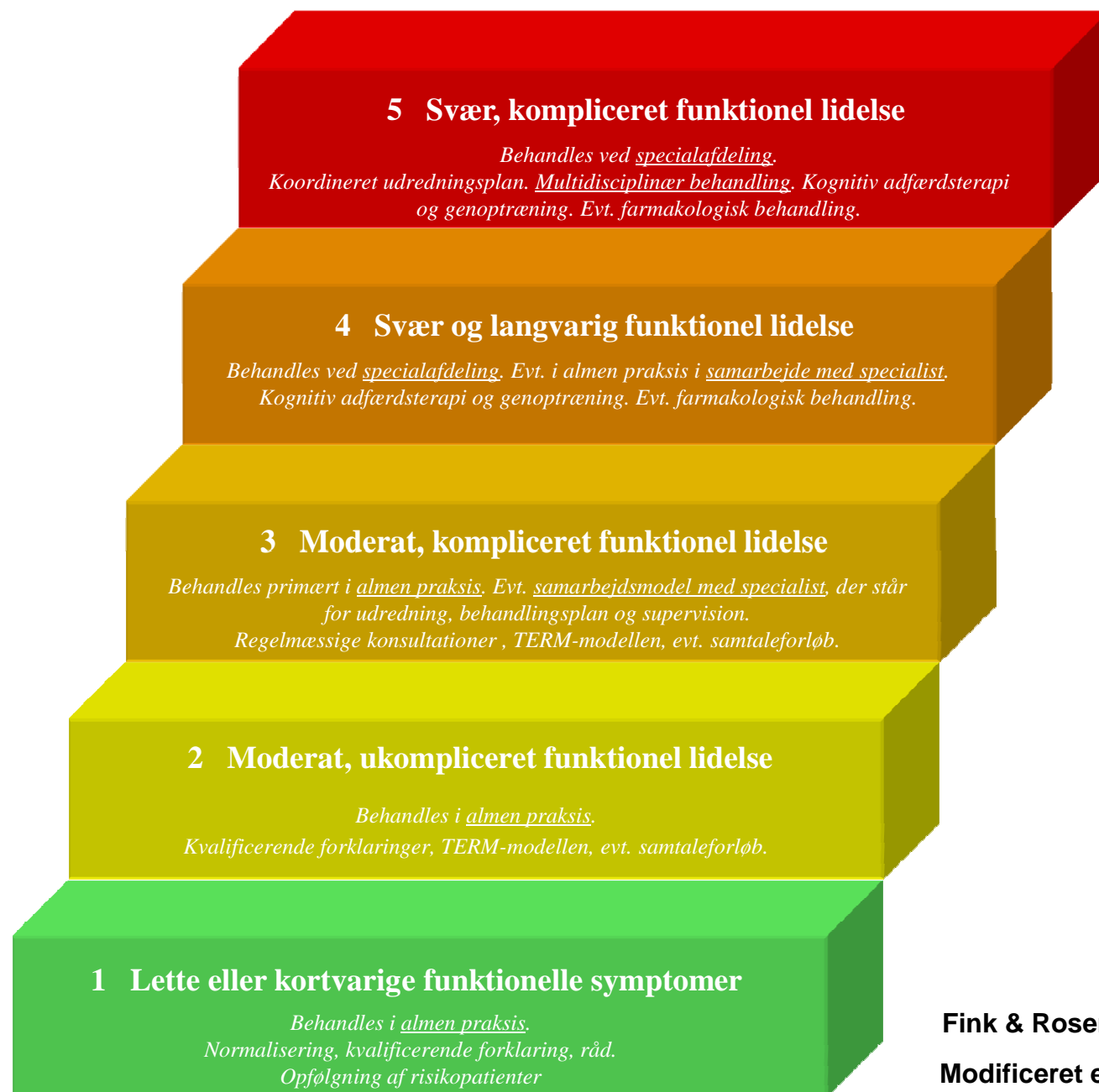
Almen praktiserende lægers (n=38) vurdering af om den behandling de kan tilbyde er tilfredsstillende

Behandlingen	%	n
Optimal	84.1	1464
Behov for mere tid i praksis	7.4	129
Behov for specialiseret hjælp men denne er ikke tilgængelig	8.4	147
		1740

Utilstrækkeligt behandlingstilbud ifølge egen læge

	Optimal		Mere tid i egen praksis		Behov for henvisning til specialist	
	n	%	n	%	n	%
Veldefineret fysisk	949	95.3	20	2.0	27	2.7
Funktionelle symptomer	119	53.6	55	24.8	48	21.6
Psykisk sygdom	51	56.7	13	14.4	26	28.9

Medically Unexplained Symptoms, Somatisation and Bodily distress; Cambridge University Press, 2011

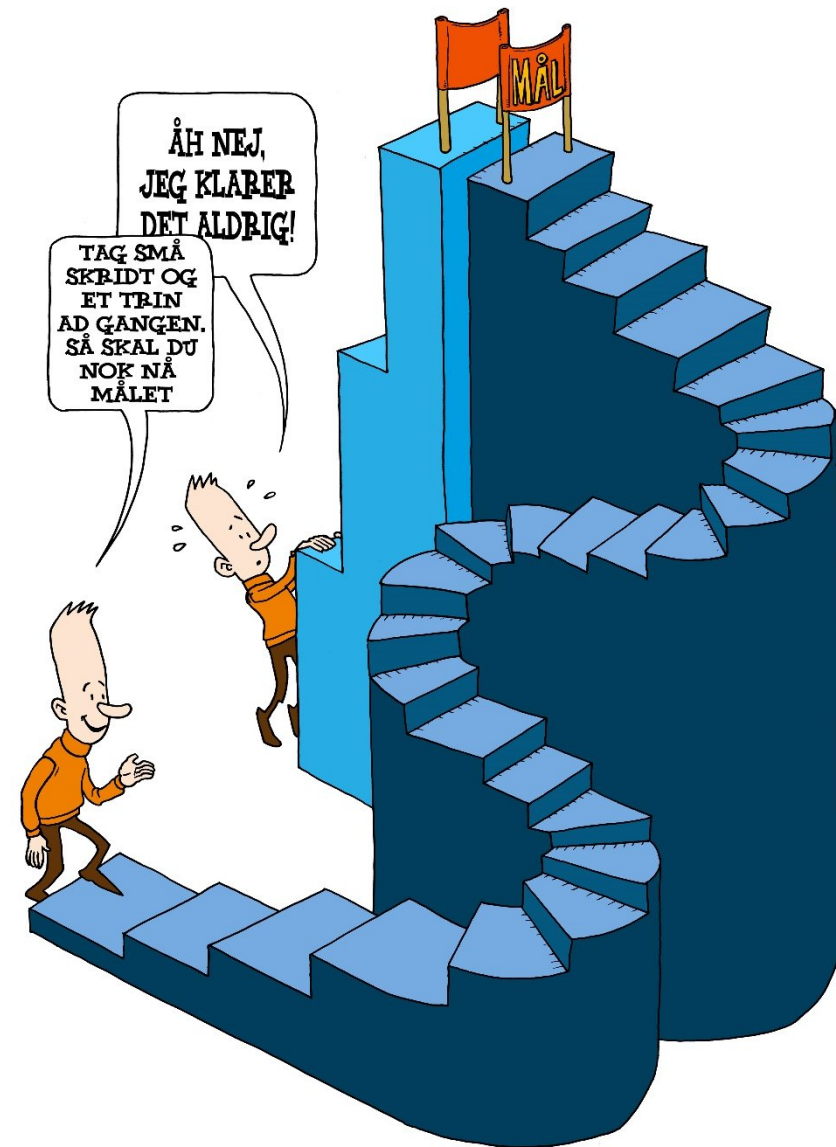

Fink & Rosendal *Current Opinion in Psychiatry* 2008

Modificeret efter Henningsen et al *The Lancet* 2007

Behandling

- Gradueret genoptræning
- Kognitiv terapi
- Anden psykoterapi
- Medicinsk behandling

Ved gradueret genoptræning er det vigtigt at gå gradvist frem, så man udfordres uden at blive overbelastet.

Dokumentation af forskellige behandlinger ved undertyper af Bodily Distress Syndrome (BDS) og tilsvarende funktionelle syndromer

Behandling	GS-type Kronisk trætheds-syndrom /ME	MS-type Fibromyalgi	GI-type Irriteret tyktarm	CP-type Bryst-smerter	Multi-organ type Multiple medicinsk uforklarede symptomer og somatiseringstilstand
Antidepressiva	+	+++	+++	?	++
Gradueret træning	+++	+++	?	?	+
Psykoterapi (overvejende kognitiv adfærdsterapi)	+++	+++	++	++	+++

Evidence ratings are based on meta-analyses or high-quality randomised controlled trials.

+++ strong evidence

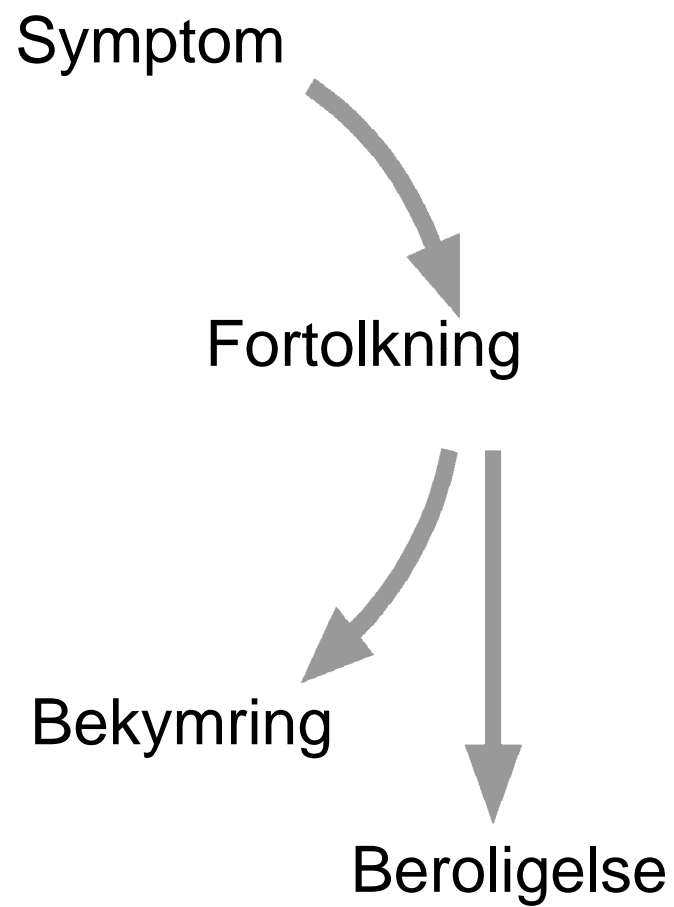
++ moderate evidence

+ weak evidence

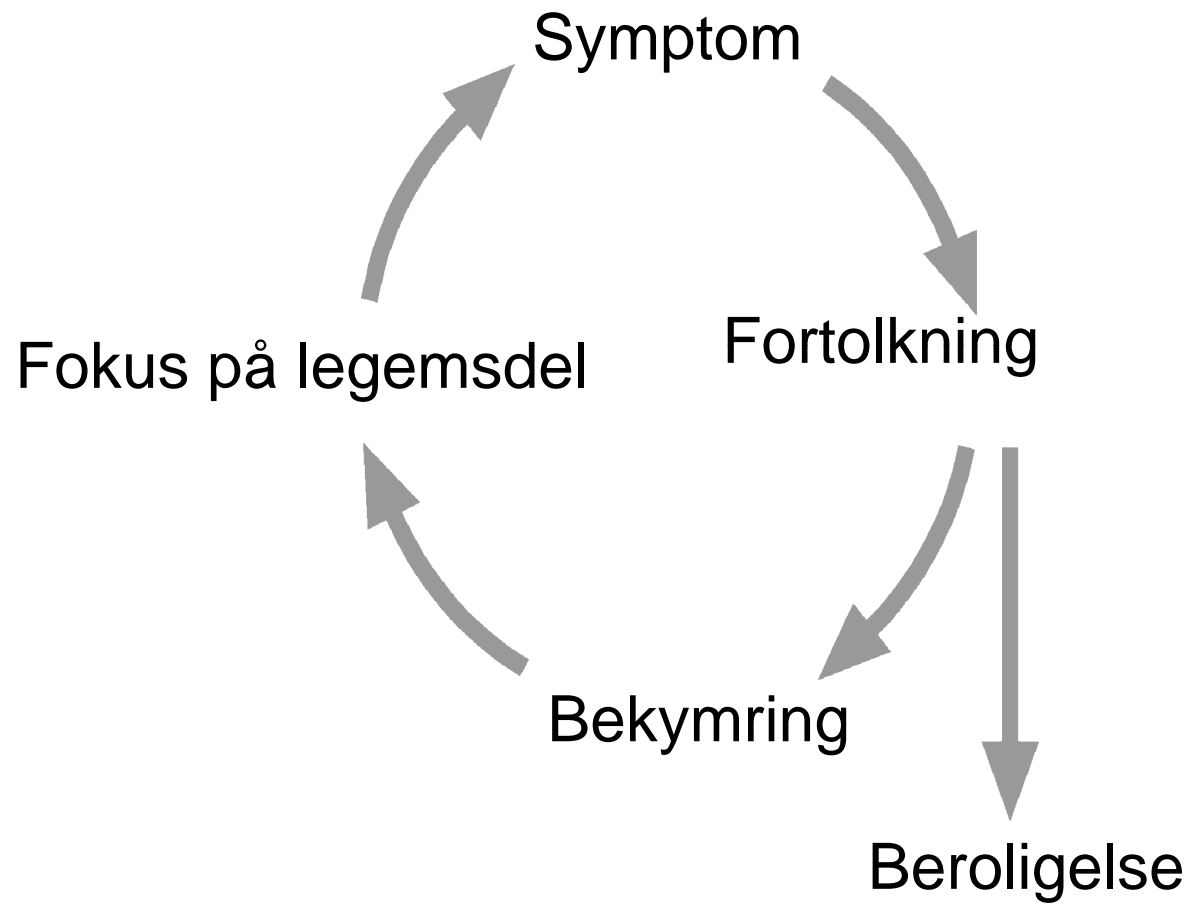
? no evidence, or lack of studies

Schröder A. & Fink P., *Psychiatr Clin North Am* 2011

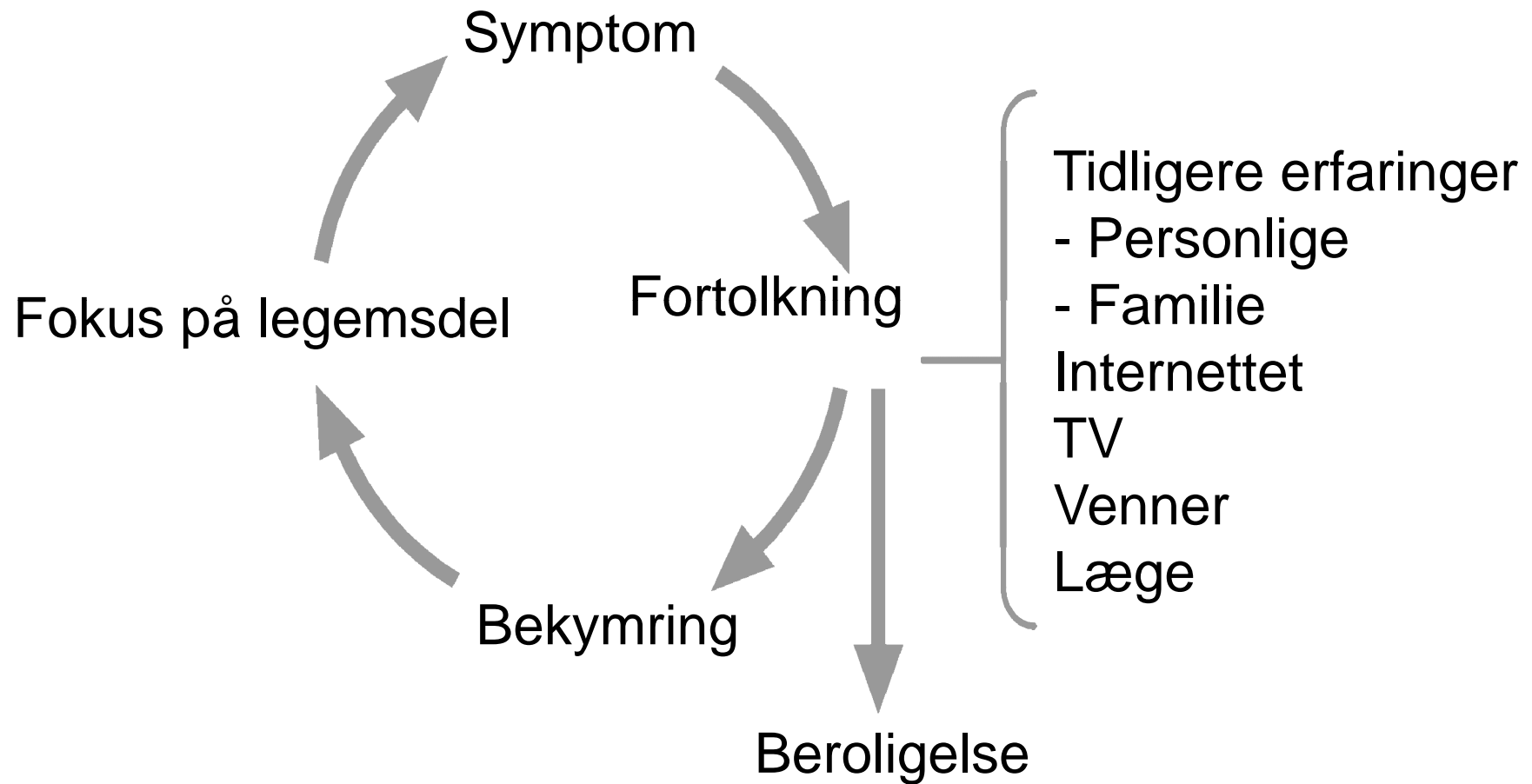
Symptomhåndtering

Symptomhåndtering

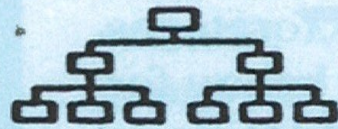

Symptomhåndtering

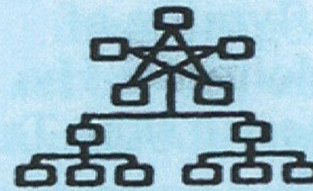

Overhead-model

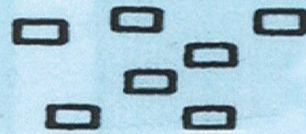
Traditionel

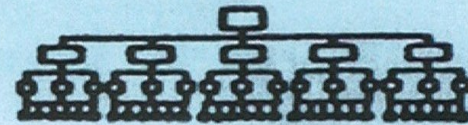
Russian

Arab

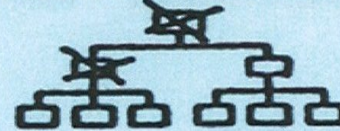
Chinese

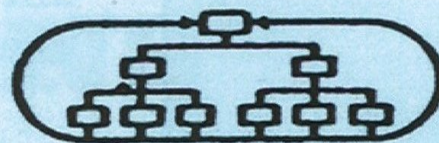
Vatican

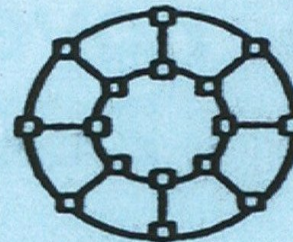
Latin American

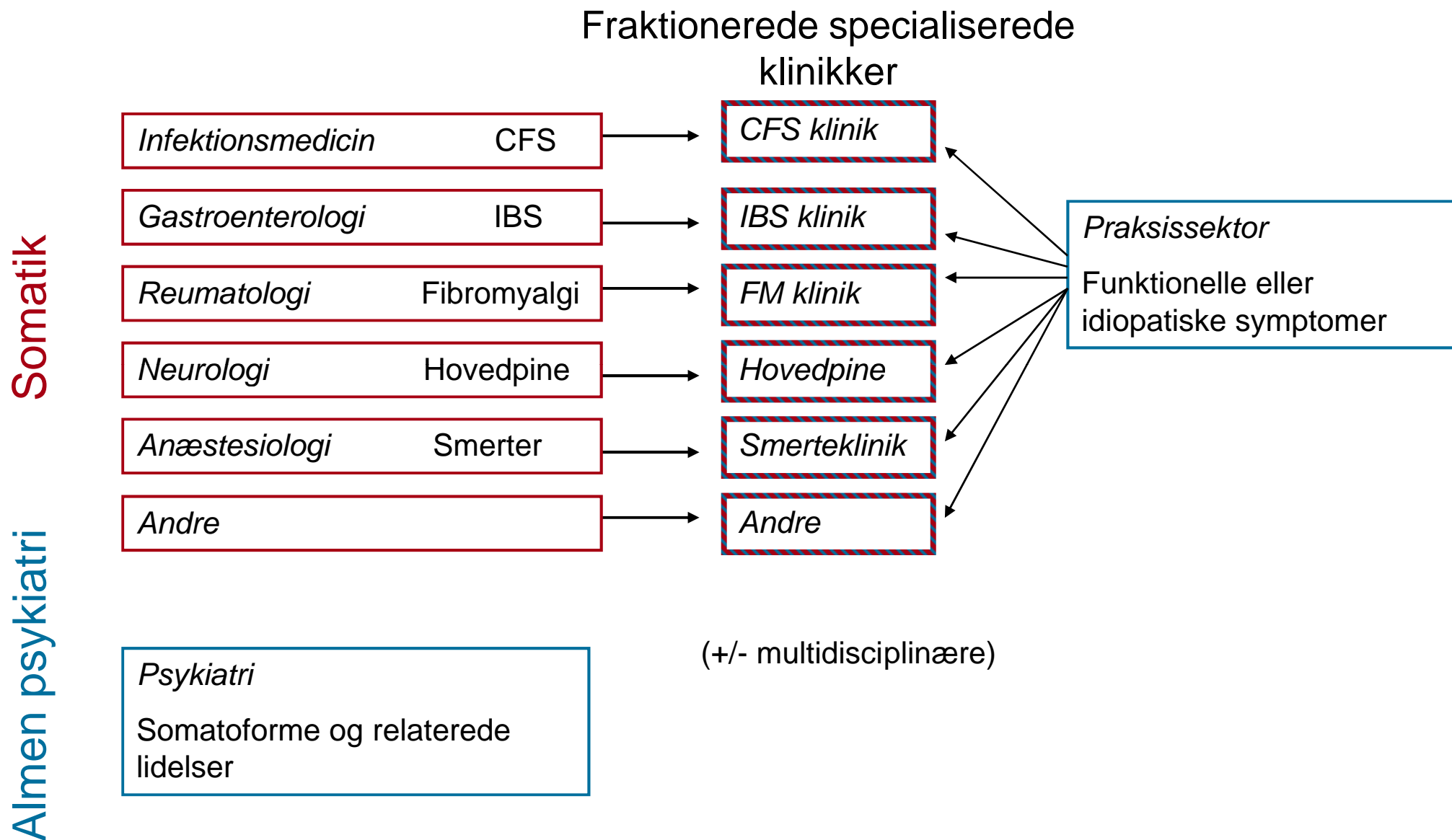
American

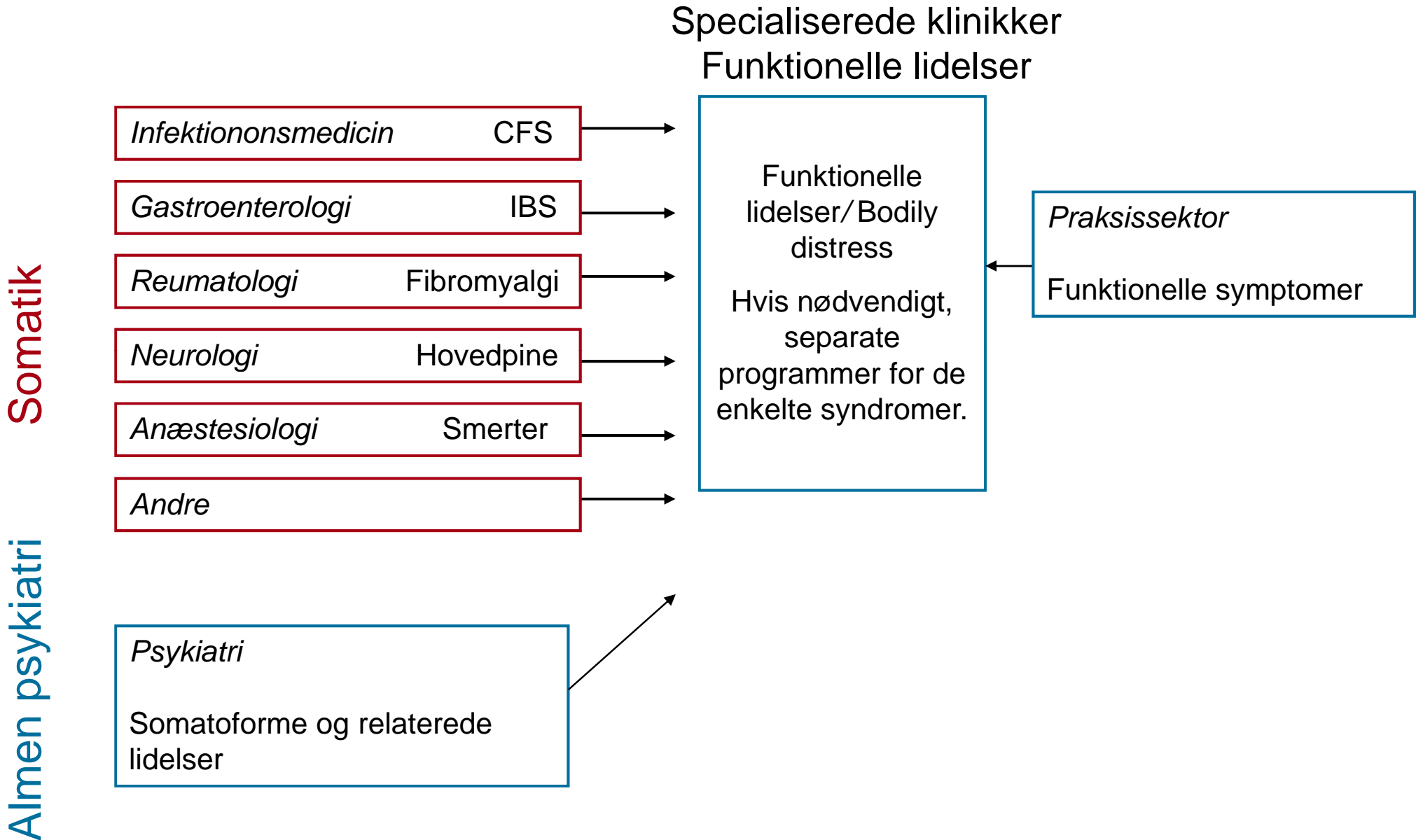
United Nations

Organiseringen af behandlingen inden for funktionelle somatiske syndromer og lidelser:

Organiseringen af behandlingen inden for funktionelle somatiske syndromer og lidelser:

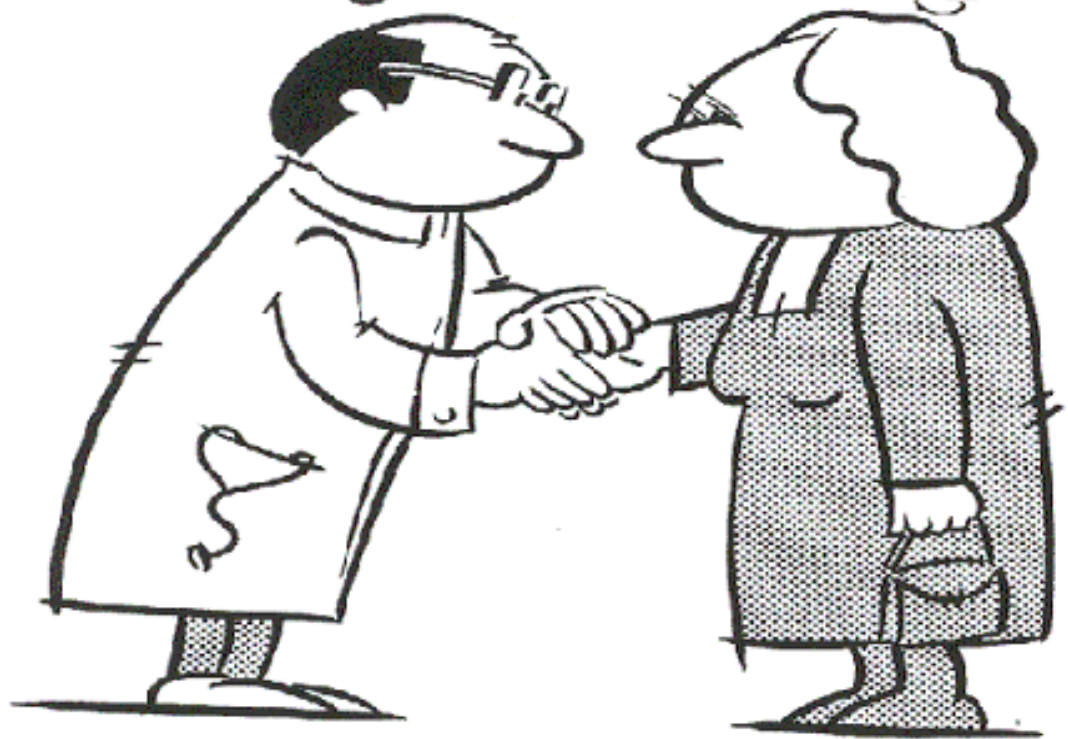
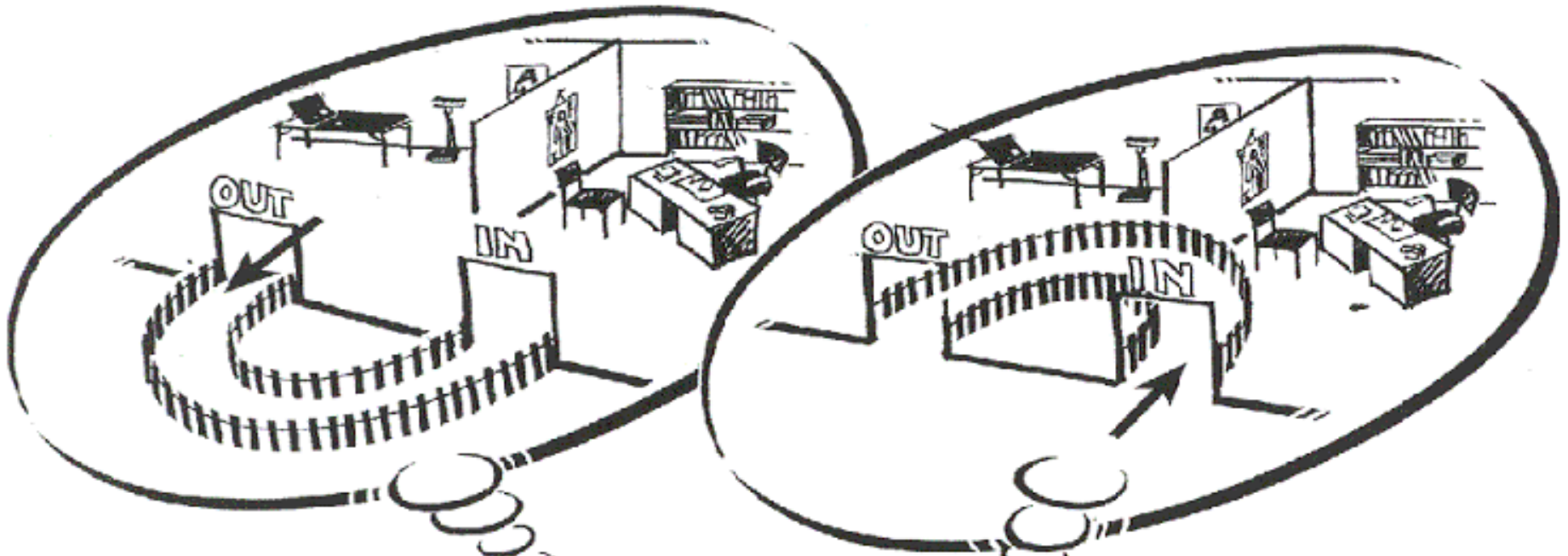
Funktionelle syndromdiagnoser hos BDS patienter i behandling

(N=54)

Kronisk træthedssyndrom	56%
Fibromyalgi	38%
Irritabel tyktarm	35%
Ikke-hjerterelaterede brystmerter	52%
Hyperventilationssyndrom	19%
Spændingshovedpine	76%
<i>Mindst én af ovenstående diagnoser</i>	<i>98%</i>

Schröder et al. *Br. J Psych.* 2012

www.funktionellelidelser.dk

"Blame-X"-syndromet

- Udbrud af symptomer på funktionelle, somatiske syndromer, der opstår blandt grupper af mennesker, der er udsat for en tilsyneladende giftig stimulus.
- Hvis stimulus X er mistænkt eller beskyldt for at være årsagen, er den ofte angivet i udbruddets navn.
- Stimulus X får derefter megen omtale i medierne – lovgivning rettet mod sikring af pleje og kompensation til ofre samt sagsanlæg rettet mod at straffe producenterne.

Piskesmæld?

**Ring til os.
Vi er specialister**

ErstatningsAdvokaterne

Hougaard & Bunk

**Lone Hougaard(L) & Britha Bunk(L)
Ryesgade 18 · 8100 Århus C
Tlf. 8747 8747**

Annonce forsiden af
Århus Stiftstidende 23/9-02

Labour market drop-out during ten years of follow-up

Risiko for ny tildelt pension over 10 år

1

5,8

8.0

